

**АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

Альманах наукового товариства "Афіна"
кафедри культурології

Випуск 10

Том II

ББК 71.0

А 43

УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології: У 2-х т. – Вип. 10 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2010. – Т. 2. – 233 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. - кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. - доктор філософських наук, професор НАКККіМ (Київ)
Баканурський А.Г. - доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Воробйов А.М. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Дем'янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Луцького інституту розвитку людини „Україна”
Жилюк С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. - доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралоук П.М. - доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Черніговець Т.І. - кандидат педагогічних наук, доцент РДГУ
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко-Супрун Н.О. - доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. - доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник – **проф. Виткалов В.Г.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 26.11.2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Отже, обрядовість, пов'язана з етапами професійного зростання цехового музиканта XVI-XVIII ст., виявляє типологічну схожість з ініціативними обрядами архаїчної епохи, котрі переслідували мету підготувати молодь до участі у виробничій діяльності і громадському житті соціуму. У процесі соціалізації молодий музикант засвоював не лише певні професійні навички (оволодіння музичним інструментом чи інструментами, вміння грати в ансамблі, співати тощо), а й норми поведінки, установлені в цеху, мінімум знань про цехові звичаї та обряди і їхнє ідеологічне обґрунтування в формі переказів, що зберігалися в колективній пам'яті об'єднання музикантів. Головними етапами фахового зростання й соціалізації музиканта були: «вписаньє» (прийом в учні); «визволення» (перехід із учня в підмайстри); «єднання цеху» (набуття статусу майстра). Кожен із цих обрядів фіксувався особливими діями, що входили до «життєвого циклу» (В.Балушок) ремісничої обрядовості.

Джерельні приписи

1. **Балушок В.** Світ середньовіччя в обрядовості українських цехових ремісників / В.Балушок. – К.: Наук. думка, 1993. – 118 с.
2. **Державний архів м. Києва**, ф. 336, оп. 1, од. зб. 80, арк. 3.
3. **Грінченко М.** Історія української музики / М.Грінченко. – К., 1922; 2 вид.: Нью-Йорк, 1961.
4. **Зіновійв К.** Вірші. Приповісті посполиті / Підгот. тексту І.Чепіги; Вст. стаття В.Колосової та І.Чепіги; Іст.-літ. коментар В.Клосової / К.Зіновійв. – К.: Наук. думка, 1971.
5. **Історія української культури: У 5 т. – Т. 3** / Передм. В.А. Смоля. – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.
6. **Кудринский Ф.** Цеховые братства въ мѣстечкѣ Степани / Волинской губ., Ровенскаго уѣзда / Ф.Кудринский // Кіевская старина. – 1890. – № 7. – С. 88-104.
7. **Мозер Г.И.** Музыка средневекового города / Пер. с нем., под ред. и со вступит. статьей И.Глебова / Г.И. Мозер. – Л.: Кооп. изд-во «Тритон», 1927. – 72 с.
8. **Попов Б.В.** Загальнонародне свято: походження і особливості розвитку в соціалістичному суспільстві / Б.В. Попов // Свята та обряди трудящих України. – К.: Наук. думка, 1983.
9. **Фільц Б.** Музичні цехи на Україні (XVI-XIX ст.) / Б.Фільц // Укр. музикознавство. – 1982. – Вип. 17. – С. 33-45.
10. **Цехова книга бондарів, стельмахів, колодіїв, столярів міста Кам'яця-Подільського від 1601 до 1803 р.** / Передм. П.Климентя. – К.: ВУАН, археологічна комісія, 1932.
11. **Шафонській А.** Черниговскаго намѣстничества топографическое описаніе / А.Шафонській. – К., 1851.

Резюме

Розглядаються обряди посвяти в члени українських професійних братств.

Ключові слова: братська організація праці, ритуал, Україна.

Summary

The ceremonies of dedication are examined in the members of Ukrainian professional fraternities.

Key words: brotherly organization of labor, ritual, Ukraine.

УДК 371.38

Крусь О.П. – ст. викл. РДГУ

ПІСЕННИЙ ФОЛЬКЛОР ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ*(за матеріалами історико-етнографічних досліджень XIX-XX століть)*

Розбудова української держави створила сприятливі умови для реформування освітньої системи та виховання національно свідомої, духовно багатой і гармонійної особистості. Національна доктрина розвитку освіти України передбачає спрямування системи освіти на втілення в життя ідеї формування особистості-патріота, який усвідомлює свою належність до нації і сучасної цивілізації; збереження та продовження національних культурно-історичних традицій, виховання шанобливого ставлення до державних святинь, історії народу, мови й культури; активної громадянської позиції; етичне та естетичне виховання й розвиток високої гуманістичної культури особистості, здатної протидіяти проявам бездуховності. Такі завдання надають особливого значення національному вихованню підростаючого покоління. Адже тільки через його призму можна забезпечити формування людини з високою національною гідністю, національним характером, складом мислення.

Велику роль у цьому відіграють традиції й фольклор, що є дзеркалом національного життя, носієм самобутньої духовної культури народу. Наша ж Україна, як і вся біосфера, «не монолітна, а мозаїчна», і складається з багатьох етнокультурних регіонів, що характеризуються особливостями не лише природно-кліматичного середовища, історичного розвитку, а й традиційної народної культури, в якій усе «було досить вагомим та наповненим великим змістом, мудрістю колективного досвіду багатьох поколінь. Змінювався спосіб життя народу, але духовні цінності, створені ним, не зникли. У новому житті вони знаходили і нові форми вираження» [8].

Із цього погляду Волинське Полісся з його прадавньою культурою заслуговує на особливу увагу. Це не тільки унікальна зона слов'янського світу, – зазначає Р.Кирчів, – а й «резерват збереженості численних реліктів давньої слов'янської культури і джерело неоціненного матеріалу для реконструкції архаїчних культурних пам'яток».

Не випадково регіон постійно привертав увагу фольклористів, етнографів та істориків. Ще 1814 р. директор Кременецького ліцею на прохання З.Доленги-Ходаковського залучав місцевих учителів до збирацької роботи. Є свідчення, що власне інструкціями вимагалась фіксація текстів пісень, казок, замовлянь. Пропонувалось також здійснювати описи обрядів та інших фольклорно-етнографічних матеріалів, а місцеві письмові джерела зберігати у Кременці. Заклики й звернення щодо збирацької роботи зачепили розум і серце відданих цій справі людей. Так, один із кореспондентів З.Ходаковського не лише відгукнувся оригінальними записами, а й надіслав низку пісень. Як бачимо, інструктивні заохочення, вироблені у м. Кременці, прислужились вивченню не тільки Волині, Полісся, а й слов'янщини загалом.

Волинський поліський фольклор, етнографічні джерела приваблювали й харківського романтика А.Метлинського. Видаючи збірник «Народные южнорусские песни, издание Амбросия Метлинского», шанувальник народної творчості систематизував матеріал за жанрами, подав і програму збирання історичних пісень та дум. Це – особливий здобуток методичної науки, бо А.Метлинський прагнув у логічній послідовності долучитись до історичного епосу, удосконалити паспортизацію збирацької роботи.

У середині XIX ст. волинські пісні студіював й М.Костомаров, працюючи у 1844-1845 рр. викладачем гімназії у Рівному. Учений 1845 р. двічі здійснив подорожі визначними місцями Волинської губернії, відвідавши Корець, Острог, Дермань, Гошу, Пересопницю, Тайкури, Дубно, Кременець, Берестечко та ін. містечка й села краю. Перебування на Волині наштовхнуло М.Костомарова на ґрунтовне дослідження цієї землі: «Я уехал оттуда с

большим ворохом народных песен, записанных преданий и обрядов» [5]. Дослідник опублікував етнографічні праці «Об историческом значении южнорусского народного песенного творчества», «Українські балади», а добірку фольклорних записів під назвою «Народные песни, собранные в западной части Волынской губернии в 1844 г.», видруковану у «Малорусском литературном сборнике» (Саратов, 1859 р.) Д.Мордовцевим, можна вважати першою помітною публікацією про фольклор Волині.

Восени 1846 р. на волинській землі побував Т.Шевченко. Поет відвідав Почаїв, Кременець, Вербу, Дубно, Острог, Корець, Новоград-Волинський і Житомир. Він звернув увагу на манеру виконання тужливих пісень, умови їхнього побутування, цінність для пізнання історії. Залишились достовірні відомості [9], що, перебуваючи у Почаєві, записав пісні «Ой у саду, саду гуляла кокошка», «Гиля-гиля, селезень», «Ой пила, вихилила». Дослідники припускають, що під час цієї подорожі Кобзар побував і в місті Берестечку, де оглянув історичні місця битви козаків Богдана Хмельницького з польсько-шляхетським військом. Його вірш про цю історичну подію «Ой чого ти почорніло, зеленее поле», мотивами та образною системою наближаючись до фольклорних творів, став народною піснею і нині широко побутує на Волині.

Заслугує високої оцінки діяльність та двотомна монографія Т.Стецького «Волинь» (1864-1872 рр.), що допомагає пізнати сторінки вивчення фольклору. Цінними є епізоди, що відтворюють умови побутування пісенних та музичних жанрів.

Протягом майже 6 років (1869-1874 рр.) на Правобережній Україні, зокрема й Волині, збирала народознавчі матеріали експедиція російського Географічного Товариства, очолювана П.Чубинським. Чимало записаних на території губернії пісень різних жанрів збагатили «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западнорусский край» (1872-1878 гг.). Окремі результати досліджень українського фольклору публікує періодичне видання Краківської академії наук «Zbiór wiadomości do antropologii krajowej» (1877-1889 рр.). На жаль, у згаданих публікаціях пісенні матеріали подавались без мелодій. У зв'язку з цим цінною можна вважати книгу польського етнографа й фольклориста О.Кольберга «Wolyn. Obrzedy, melodie, piesni» (Краків, 1907 р.), являючи зібрання (понад 600 зразків) пісенного фольклору Волині. Майже до всіх текстів подано мелодії та вказівки на місце їхнього запису.

Активним збирачем народних пісень був М.Лисенко. Записуванню фольклору композитор надавав великого значення. Він здійснив величезну роботу зі збирання та публікацій його музичного зразку. Усвідомлюючи неможливість охопити самому матеріал народного фонду, композитор залучив до участі у збиранні фольклорних матеріалів діячів української культури: І.Франка, Леся Українку, Олену Пчілку, М.Кропивницького, П.Ніщинського, О.Потебню та ін. Збереглися документи, що свідчать про його звернення до української громадськості із закликом розшукувати, записувати й надсилати фольклорні твори, повідомляти про побутування цікавих зразків народної творчості. Композитор фольклористикою Волині зацікавився ще під час подорожі Західною Україною, зробив деякі записи, проте значну частину народного мелосу волинського краю занотував із голосу Лесі Українки. У праці «Фольклористична діяльність М.Лисенка» З.Василенко посилається на працю Г.Кисельова «Музика в житті й творчості Лесі Українки», в якій показано вплив композитора на формування інтересів і поглядів видатної поетеси. Дослідник підкреслює, що Леся Українка почала збирати народні пісні під впливом М.Лисенка. Вона наспівувала композитору весняні пісні, які він помістив у дитячий фольклорний збірник.

У с. Колодяжному Ковельського повіту, куди переїхала 1882 р. родина Косачів, Леся почала записувати народні пісні та мелодії. Один із зошитів письменниці з купальськими піснями після музичного редагування М.Лисенком 1893 р. став основою для фольклорно-етнографічної добірки «Купала на Волині», яку І.Франко надрукував у журналі «Житє і слово» (1884, кн. II і III). Інша доля спіткала другий зошит письменниці – із звичаєво-

обрядовими та суспільно-побутовими піснями: він загубився. Лише 1922 р. К.Квітка натрапив на загублений рукопис. Напередодні Великої Вітчизняної війни зошит із поміткою О.Косач-Кривинюк «Записи колодяжненських пісень» був переданий до Волинського обласного історико-краєзнавчого музею, де зберігається і нині. Збірник містить 156 пісенних зразків, записаних Лесею та її сестрою О.Косач-Кривинюк від односельців. Майже всі матеріали рукопису систематизовані за жанрами: веснянки, пісні жнивварські, весільні та ін. [7; 43].

В упорядкуванні та виданні фольклорних матеріалів Лесі Українки допомагав К.Квітка. Ними спільно підготовлений збірник «Дитячі ігри, пісні і казки з Ковельщини, Лущини й Звягельщини на Волині» (К., 1903 р.). Згодом, уже після смерті письменниці, К.Квітка упорядкував і видав літографським способом збірник «Народні мелодії з голосу Лесі Українки» (К., 1917 р.), до якого увійшло 225 пісень із мелодіями й коментарями.

К.Квітку вабив поліський край унікальною музичною культурою. Етнолог записував і розшифровував почуті пісні і від матері Лесі – Олени Пчілки, і від брата Михайла й сестри Ольги. У його рукописних матеріалах є записи пісень із села Чекно Млинівського р-ну Рівненської області. Ці та інші зразки К.Квітка включив до збірника «Українські народні мелодії» [2; 3], який дослідники вважають найвагомим виданням народних мелодій кінця ХІХ-початку ХХ ст.

Справою дослідження Полісся та Волині займався й М.Біляшівський. Отримавши запрошення стати науковим організатором і керівником музею у с. Городок поблизу Рівного, науковець налагодив контакти з місцевими селянами, вивчив їхній побут, звичаї, обряди, повір'я. У створеному ним музеї можна побачити колекції поліських музичних інструментів: ліри, сопілки, скрипки, свистки, які виготовлювались місцевими майстрами, експонувались маски вертепної драми, атрибути обряду «Коза». Вивчав М.Біляшевський і традиційний гуртовий спів. Тільки в с. Городок ним зібрано 270 зразків цього виконання.

Особливе місце у дослідницькій роботі видатного антрополога та етнографа Ф.Вовка посідають Волинь і Полісся. 1907 р. як співробітник етнографічного відділу Російського музею він обстежив села Ковельського повіту – Вербу, Заліси, Тур. Його цікавили оригінальні зразки народного одягу, домашнього побуту, звичаї та обряди, пам'ятки культурної архітектури. Улітку 1909 р. Ф.Вовк знову відвідує Волинь. Його маршрут проліг із села Городка, на Житомир, Новоград-Волинський-Корець-Овруч-Олевськ. І всюди його вражали звичаї, самотутні зразки народної творчості, спостереження колишніх вірувань, обрядів, традицій. Неоціненною заслугою Ф.Вовка був доступ до європейських журналів та газет, де він пропагував здобутки не тільки української науки, але й літератури і фольклористики, розвитку якої сприяв в Україні. 1900 р. у Парижі на Міжнародному конгресі фольклористів він, як делегат Наукового товариства ім. Т.Шевченка прочитав реферати І.Франка про фольклористичні дослідження, а в «Матеріалах до українсько-руської етнології» (т. 1, 1899 р.) опублікував «Сороміцькі весільні пісні, записані М.Максимовичем», подарувавши рукопис НТШ.

У 1904-1905 рр. збиранням волинського фольклору займався П.Козицький. Зібрані матеріали згодом були опубліковані Д.Ревуцьким у збірнику «Золоті ключі» (1929 р.).

Музичним фольклором Волині цікавився також М.Вериківський. До волинської пісні композитор звертався у хоровій і камерній творчості, фортепіанних мініатюрах. У 1910 р. він видав збірник обробок народних пісень для хору під назвою «Волинські пісні».

Вагомий внесок у фольклористику видатного українського ученого, фольклориста Ф.Колесси. 1932 р. він відгукнувся на пропозицію польського етнографа взяти співучасть у фольклористичній експедиції на Полісся. Ф.Колесса і К.Мошинський записали 220 пісень і 26 інструментальних мелодій, а також дали характеристику співацької манери Полісся. Ф.Колесса вказував, що частіше або рідше вживання тих чи інших співацьких манер залежить не тільки від місцевої традиції, але й від індивідуальної вподоби та навіть

хвилинного настрою співака. Крім загальних манер, улюблених у даній місцевості, наголошує дослідник, спостерігаємо також індивідуальні манери поодиноких співаків.

Не випадково ідея регіонального вивчення й опрацювання фольклору передалася від Ф. Колесси його синові Миколі, який з дитячих років чув спів народних виконавців, що часто бували в їхній родині, а пізніше знайомився з фонографічними та нотними записами батька, які лягли в основу його обробок і, зокрема, волинських і поліських народних пісень.

Збірки М. Колесси «Українські народні пісні з Волині» («Мистецтво», 1966 р.), «Пісні з Полісся» («Музична Україна», 1968 р.) [3] містять лише невелику частину оброблених для хору фольклорних зразків.

Багатий внесок у збирання й дослідження публікацій наукових досліджень здійснив О. Цинкаловський. З дитинства і до похилого віку намагався розкрити таємниці життя предків і реалістично осмислював сьогодення, щоб здолавши ідеологічні міфологеми, утверджувати Україну як у слов'янському світі, так і людській цивілізації. Роздобуті археологічні матеріали допомагали розвивати волинезнавство, поліссязнавство, а відтак і українознавство. В умовах, коли чинились акції, спрямовані на «викриття українського буржуазного націоналізму», титанічна праця О. Цинкаловського не могла бути виданою в Україні. Тільки завдяки випадку здобутками вченого в Кракові зацікавився професор Кембріджського університету Франк Сисин. Оригінальний машинописний фоліант потрапив до Інституту дослідів Волині в Торонто (Канада). В 1984 і 1986 рр. праця О. Цинкаловського помертно вийшла у двох томах під назвою «Стара Волинь і волинське Полісся». Учений захоплювався дослідженнями Волині, вивчав усе, що можна було знайти на землі волинян. Тому й спромігся на оригінальний пам'ятник – двотомний енциклопедичний краєзнавчий словник, до якого ввійшли відомості про 5600 міст і сіл прадавньої й сучасної Волині. Праця надзвичайно вагома і є плодом 30-річної діяльності.

Упродовж останніх десятиліть окремі зразки фольклору Волині публікувались у журналах «Народна творчість і етнографія», «Мистецтвознавство і освіта», «Слово і час», «Українська культура»; місцевих художньо-поетичних альманах і збірниках «На оновленій Волині», «Народна творчість Волині»; багатотомному виданні «Українська народна творчість» та ін.

Зацікавлення та особливого шанування художньою творчістю окремих сільських осередків Рівненщини виявили Г. Равчук та І. Гурин, М. Кузьменко та І. Пестонюк, С. Кітова та Л. Бондаренко, Є. Шморгун та І. Пащук, С. Шевчук та В. Павлюк, М. Лисенко-Дністровський й Ф. Бабій, Л. Січкарук, К. Цимбалюк, Р. Тишкевич, Р. Цапун. А останні з 80-х років почали фіксувати не тільки словесну, а й музичну творчість [1; 11].

Рівненський державний інститут культури 1989 р. створив лабораторію поліссязнавства і розгорнув експедиційне вивчення як древньої, так і сучасної культури. Розпочалось комплексне дослідження оригінальних пам'яток, фоно-, фото- відеофіксація етнокультурних об'єктів та явищ, що допоможе повніше відтворити образ поліської культури. А з 1996 р. науковцями ВНЗ започатковане видання збірників з узагальнюючими матеріалами про здобутки, зібрані колекції, описи пам'яток території, потерпілої від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Серед найбільш вагомих: «Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія» (Вип. I-III); «Наукові студії Рівненського державного інституту культури. Програма-запитальник, методичні рекомендації для дослідження пам'яток матеріальної та духовної культури Полісся» (1997 р.); «Поліссязнавство: польові записи та наукові студії фольклорно-етнографічних матеріалів» (1998 р., 2001-2010 рр.); «Волинські дзвони» (Вип. 1 (1995 р.), 2 (1997 р.), 3 (1999 р.)). РДІК допомагав в організації слов'янських фольклорних фестивалів «Коляда», був співорганізатором проведення наукових конференцій з проблем збереження різдвяно-новорічного фольклору та успадкування зимових звичаїв та обрядів [4].

Збирання та пропагування скарбів місцевого фольклору стало невід'ємною частиною діяльності багатьох самодіяльних хорових колективів області. Найбільш дійовими пропагандистами народної пісні й танцю Волинського Полісся є колективи Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету: «Горина» (кер. С.Востріков), «Джерело» (кер. Р.Цапун), «Волиняни» (кер. Л.Гапон), «Медіатор» (кер. М.Корейчук) та Український оркестр народних інструментів (кер. О.Трофимчук) [6; 11]. Завдяки підбраному репертуару, майстерності виконання колективи зуміли домогтись значних творчих успіхів. Їхньою запорукою є мистецькі пошуки, використання кращих зразків місцевого музичного фольклору. Велике визнання у глядачів здобули вокально-хореографічні картинки «Коляда», «Веснянки», «Обжинки», «Волинське весілля».

Значний внесок у пізнання художніх і побутових традицій Волинського Полісся вносять вчені Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М.Рильського НАН України (І.Березовський, В.Юзвенко, Й.Федас), Інституту народознавства НАН України (Р.Кирчів, С.Павлюк, Р.Захарчук-Чугай та ін.).

Отже, ми входимо у третє тисячоліття, сповнені рішучості до виконання вагомих наукових завдань щодо новітніх підходів до мистецьких, культурологічних явищ, щоб підтримати все життєздатне, що успадкувалось і буде успадковано українською культурою, сприятиме поглибленню її духовності, самобутності, патріотизму.

Джерельні приписи

1. **Вернюк Я.** До джерел незглибної духовності // Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія / Я.Вернюк, Я.Сверлюк. – Вип. І. Ч. II. – Рівне, 1996. – С. 208-211.
2. **Квітка К.** Народні мелодії. З голосу Лесі Українки записав і упорядкував Климент Квітка / К.Квітка. – К., 1917.
3. **Колесса Ф.** Музичні твори / Ф.Колесса. – К.: Наукова думка, 1972. – С. 3-5.
4. **Коляда** // Міжнародний слов'янський фестиваль. – Рівне, 1995. – С. 3-20.
5. **Крусь О.** До питання дослідження пісенного фольклору Волині (за пам'ятками Рівненщини) / О.Крусь // Українська культура в іменах і дослідженнях: Наук. зап. Рівненського держ. ін-ту культури. – Вип. 4. Волинське Полісся в контексті слов'янської культури. – Рівне, 1997. – С. 85-87.
6. **Литвинчук А.І.** Плекаймо науково-творчу вузівську поросль / А.І. Литвинчук, С.І. Шевчук // Слово молодим дослідникам. – Рівне, 1996.
7. **Ошуркевич О.** Леся Українка і народна творчість / О.Ошуркевич // Народна творчість та етнографія. – 1965. – № 3.
8. **Разина Т.М.** О профессионализме народного искусства / Т.М. Разина. – М., 1985. – 194 с.
9. **Шевчук С.** Наша дума, наша пісня на Волинських шляхах Тараса / С.Шевчук. – Рівне, 1996. – 54 с.

Резюме

Йдеться про етапи та напрями дослідження Волинського Полісся.

Ключові слова: національне виховання, українська народнопісенна творчість, регіональний музичний фольклор.

Summary

Volyn Polissya with its old culture on stretch of long duration period attracted attention of many contributors – historians, folk-lore specialists, ethnographers. Interest of the scientists this region within independence of Ukraine especially has amplified.

Key words: national education, Ukrainian folk-song creativity, regional musical folklore.

ЗМІСТ II ТОМУ

Розділ III.**Професійна діяльність як культурний феномен ..... 3***Андропова І.Ф.* Катарсичний вплив мистецького твору як переживання
душевної гармонії ..... 3*Коваль М.О.* Формування системи давньоукраїнського професійного
вокального виконавства ..... 7*Лаврук Н.К.* Українські листівки етнографічного спрямування як джерело вивчення
української народної культури першої чверті ХХ століття ..... 11*Свіридовська Л.М.* Синхронність розгортання різномірних мистецьких процесів
української фортепіанної музики кінця ХІХ – початку ХХ ст.
на тлі європейського модернізму ..... 14*Цюлюпа Н.Л.* Становлення та розвиток національного фортепіанного виконавства
(ХVІІІ-ХХ ст.) ..... 17*Филипчук М.С.* Становлення та розвиток естрадно-оркестрового виконавства
в історичній ретроспективі ..... 21*Тарчинська Ю.Г.* Новітнє і традиційне у соноричі прокоф'євського піанізму ..... 24*Кречко Н.М.* Етичні, естетичні та мистецькі погляди М.Кречка як засада
трансформації хорової культури 70-80-х років ..... 29*Драгомирецька О.* Принципи індивідуального композиторського стилю
Анатолія Авдієвського ..... 34*Негода Н.В.* Сучасне мистецтво в умовах глобальної комунікації ..... 38*Мозгова О.М.* Сучасні напрями розвитку українського пісенного
естрадного мистецтва ..... 40*Сташук О.А.* Вітчизняне мистецтво у транскордонному співробітництві ..... 45*Ковалик П.А.* Особливості використання сучасної української музики у фаховій
підготовці диригента-хормейстера ..... 49*Сметана О.* Фонаційні резерви естрадного виконавця ..... 52*Дука П.П.* Традиції вокального мистецтва та його становлення в Україні ..... 56*Горіна Л.І., Мельничук С.Ф.* Становлення домрової школи на Рівненщині ..... 59*Пономаренко М.І., Корчага В.Г.* Баян і баяністи Рівненщини ..... 62*Буцяк В.І., Турко Н.Є.* Проблемні питання технічного розвитку студентів
із дисципліни «Загальне фортепіано» ..... 70*Сахарчук Р.* Оркестрова і хорова фактура: особливості перекладення ..... 74*Ужинський М.Ю.* Театрально-видовищна звукорежисура ..... 77*Берлач О.П.* Джерельна база дослідження фортифікаційного мистецтва Волині ..... 81**Розділ IV.****Теоретико-методологічні основи збереження народних традицій ..... 85***Школьна Т.* Обрядовість українського цехового музиканта ХVІ-ХVІІІ ст. .... 85*Крусь О.П.* Пісенний фольклор Волинського Полісся
(за матеріалами історико-етнографічних досліджень ХІХ-ХХ століть) ..... 89*Ясінський М.М.* Етнічно-релігійні клуби Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. .... 93*Злобін Ю.В.* «Сорочинський ярмарок» М.Гоголя як художнє відображення
універсальної моделі українського ярмарку 98

Панасюк І.Ю. Особливості весільної обрядовості Острожчини (за польовими матеріалами, зібраними в с. Українка Острозького району Рівненської області)	102
Самохвалова А. Хореографія весільного обряду Рівненського Полісся	107
Мерлянова О.А. Жіночі танці як елемент сімейної обрядовості	111
Купцова-Величко М.Ф. Корифеї кобзарського мистецтва	115
Мельничук С.Ф. Цимбали на Волині	120
Павлюк І. Роль народних самодіяльних колективів у збереженні української пісні	123

Розділ V.

Художня практика України в історичній ретроспективі	127
--	-----

Грантовська О.А. Традиції наукового осмислення естетики античного одягу	127
Величко О.Б. Навчально-методична праця Леопольда Моцарта «Versuche grundliche Violinschule» – Auzpurg: gedruck bei Johan Jacob Lotter, 1756 крізь призму просвітницького руху	130
Рабчук І.О. Експресіоністичні мотиви у творчості «бойчукістів»	135
Геккель А.В. Вплив творчості Т.Шевченка на розвиток українського танцювального мистецтва	138
Крижановська Т.І. Специфіка використання духовних творів в курсі «Історія української музики»	141
Давидовський К.Ю. Мистецькі проекти – Міжнародний фестиваль «Київські літні музичні вечори» та «Міжнародна літня музична академія» – у культурно-мистецькому середовищі Києва 2000-2010 рр.	144
Давидчук С. Культурологічні заходи в україно-ізраїльських відносинах	148
Волошина Л. Взаємозв'язок музики і танцю в історичній ретроспективі	154
Вознюк Л.П. Поліхудожній, естетичний потенціал дзвонарського мистецтва в системі підготовки майбутнього вчителя музики	157
Легка І.П. Художній образ як першооснова хореографічного твору	160
Аксьонова І.Ю. Лексичні особливості хореографічної культури Поліського краю	164
Гордєєва О.Ю. Дитячий хореографічний колектив та його роль у фізичному розвитку дитини	167
Стеблецький В. Роль молодіжних субкультур в особистісному становленні молодого українця	169
Бігус О.О. Сучасна фестивальна народна творчість у Прикарпатті	173

Розділ VI.

Регіональний культурний потенціал України	178
--	-----

Василенко В. Історія Поділля у повісті М.Старицького «Облога Буші»	178
Бачинська Т.В. Аматорське мистецтво Рівненщини: сучасний стан, перспективи	182
Талах І.І. Мистецьке життя Дубенщини	185
Голова Л. Культурно-мистецький потенціал Дубенщини	189
Мельничук С.Ф. Фестивалі Рівненщини як фактор розвитку професійного і самодіяльного мистецтва: з історії проведення	193
Звінчук А.Л. Дмитро Гордіца – творець нового українського сакрального мистецтва	197
Левчук І. Рівненська Спілка художників України в культуротворчому житті регіону	199

Трофимчук В.О. Молодіжне відділення у Рівненській організації Національної спілки письменників України: здобутки, тенденції, перспективи	201
Головко Ю. Ікона Острожчини: сучасні імпресії	204
Кушнарьова Т.А. Вплив архітектури на духовно-естетичний світогляд академічної молоді	206
Лавренчук В.М. Сакральна Вінниччина. Храми і монастирі	209
Башилова Ю. Православні ікони в колекції Вінницького обласного краєзнавчого музею	212
Панасюк О.С. Видозміни загальноєвропейської художньої течії імпресіонізму в національному мистецтві України	215
Гавловська К.М. Сакральне мистецтво української діаспори кінця ХІХ-ХХ століть	218
Смоляр О.В. Парк Софіївка – зразок ландшафтного дизайну України	222
Шевченко Н.О. Специфіка організації спелеомаршрутів на території Кримського півострова	226